Datum
2022-11-02

Diarienummer
101-44485-2022

Justitiedepartementet
ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Straffansvar för psykiskt våld, Ds 2022:18

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län, hädanefter Länsstyrelsen, tillstyrker att en ny brottstyp, psykisk misshandel, föreslås att införas i 3 kap. 5 a § brottsbalken. Länsstyrelsen anser att psykisk misshandel även bör inkluderas i brottskatalogen för barnfridsbrottet.
Länsstyrelsen instämmer i betänkandets slutsatser att psykiskt våld leder till svåra konsekvenser för den som utsätts och att det finns ett behov av att synliggöra detta i det straffrättsliga systemet. Enligt länsstyrelsens mening ger den nya brottstypen personer som utsätts för psykiskt våld ett erkännande och ett utökat skydd och kan även få en normerande effekt.

Länsstyrelsen vill framföra följande synpunkter:

10.1 En ny brottstyp behövs

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om att en ny brottstyp, psykisk misshandel, ska införas i brottsbalken. Psykiskt våld är ett omfattande problem som får svåra konsekvenser för dem som utsätts och det finns ett behov av att synliggöra detta i det straffrättsliga systemet, särskilt då detta våld sällan beaktats i rättstillämpningen av fridskränkningsbrotten. Den föreslagna regleringen tydliggör enligt länsstyrelsens mening vad som kan ingå i psykiskt våld och visar på allvaret i att utsättas för upprepade kränkande handlingar under längre tidsperioder. Detta kan förenkla och förtydliga hur lagen ska användas i praktiken och leda till att fler lagförs för brottet.

Länsstyrelsen anser dock att promemorian innehåller för få resonemang om främjande och förebyggande arbete. Den nya brottstypen lyfts fram som en enskild åtgärd som ska kunna åstadkomma stora effekter. Länsstyrelsen vill därför framföra att den nya brottstypen behöver kompletteras med långsiktigt främjande och förebyggande arbete med

barn och unga samt återfallsförebyggande arbete med personer som utövar våld i nära relationer. Detta för att brottsligheten ska få förutsättningar att minska och för att den nya lagstiftningen ska få den normbildande effekt den syftar till.

Länsstyrelsen vill även understryka vikten av framtagande av informationsinsatser om den nya lagstiftningen, med allmänheten som målgrupp, för att bidra till en allmänpreventiv effekt. Även rättsvårdande myndigheter bör nås av både utbildnings- och informationsinsatser för att öka kunskapen om lagen så att de kan upptäcka och utreda brott. Det är även viktigt att socialtjänsten och hälso- och sjukvården är uppdaterade på den nya brottstypen.

10.1.2 Närmare om det föreslagna brottet psykisk misshandel

Länsstyrelsen är positiv till att den nya brottstypen inte ställer krav på en närståenderelation för att kunna användas. Genom detta förslag blir det psykiska våld som exempelvis kan förekomma i ungas relationer och mellan vårdare och vårdtagare straffbart, vilket medför ett ökat skydd för dessa målgrupper.

Våld i ungas parrelationer är ett påtagligt problem i samhället och den nya lagstiftningen kan komma att ha en normativ effekt om det ges förutsättningar till insatser som syftar till att implementera kunskapen om den nya lagen inom det breda främjande och förebyggande arbetet i exempelvis i skolans arbete med likabehandlingsplaner och i ämnet sex- och samlevnadskunskap.

10.1.4 Något om brottskatalogerna i 4 kap. brottsbalken

Länsstyrelsen anser att psykisk misshandel bör inkluderas i brottskatalogen för barnfridsbrottet.
Utredningen betonar att psykisk misshandel kan få minst lika allvarliga konsekvenser som fysisk misshandel. Trots detta föreslås inte att psykisk misshandel läggs till i brottskatalogen för barnfridsbrottet vilket kan få konsekvensen att vissa barn inte får status som brottsoffer, och därmed inte det stöd och skydd de har rätt till, i de fall de bevittnat psykisk misshandel.

12.4 Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Länsstyrelsen har en farhåga att den nya lagstiftningen inte kommer leda till lagföring i linje med lagstiftarens intentioner, om inte extra resurser tillsätts för att utreda brotten. Utredaren förutspår nämligen att de

rättsvårdande myndigheternas kostnader inte kommer att öka markant, då man kan förvänta sig att psykisk misshandel kommer ingå som ett led i ett annat brott i brottsbalken, till exempel de grova fridskränkningsbrotten.

Redan idag läggs många fridskränkningsbrott ned och få går vidare till åtal och ännu färre leder till fällande domar. Om inte adekvata resurser tillsätts för att utreda den nya brottstypen, och skapa praxis, finns risk att den nya lagens effekt uteblir och blir snarlik rättstillämpningen för fridskränkningsbrotten. Dessutom kan det komma att påverka våldsutsattas förtroende för rättsväsendet i negativ riktning varför det är av yttersta vikt att rättsvårdande myndigheter prioriterar och resursätter utredningar som rör det nya brottet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Åsa Ryding med utvecklingsledare Charlotta Thorelius som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Anna Conzen och t.f. rättsdirektör Helene Munkner medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.